

debatt@klassekampen.no

KRONIKK
& DEBATT

Cash is king, Erna!

SYKEPLEIERE
Tor Erlend Nordhuus

Det er betydelige problemer med rekruttering av sykepleiere i dag, og om 10–15 år blir det full krise. Årlig utdannes 3500 sykepleiere. Det er 1500 for lite. Regjeringen, kommunene, KS og sykehusene er bekymret. 8,5 prosent av landets 100.000 sykepleiere jobber i andre næringer.

Norsk Sykepleierforbund vil at sykepleiere, stort sett med 300.000 i sure studielånskroner og ti års ansiennitet, skal få 500.000 i årslønn innen 2019. Vi snakker altså om noen titusener årlig.

Hvis arbeids-giverorganisasjonen KS har ambisjoner om få menn til yrket, samt å beholde de sykepleierne man har, som i hovedsak er kvinner, så må de øke lønna. Dagens lønn er ikke særlig sexy og får definitivt ikke flere menn til å velge utradisjonelt. 16 års lønnsstige for høyskoleutdannede står også på kravmenyen, kombinert med hele og faste stillinger. For KS' forhandlingsleder Per K. Sundnes tror vel ikke at folk i sin beste alder gidder å bruke 300.000 på studielån for å jobbe deltid?

Så til statsminister Erna Solberg: Jeg håper noen viser

dette innlegget til deg som en påminning om hva du sa i 2009 på kav bergensk: «Høyre vil bevilge en kompetansepott som blant annet vil bidra til økt lønn for sykepleiere fordi fagforeningene har prioritert de lavtlønnede. God omsorg krever kompetanse». Det er mulig pengene ikke ble brukt, men kompetansepoten må relanseres. Erna var på NSF's landsmøte i fjor med mange fagre ord, men ingenting om økt lønn.

Vi må utdanne 5000 sykepleiere årlig. Både KS, Erna og vi vet hva som trengs, og det er klingende mynt i lønnsoppgjøret 2016! Moderniseringslinja enkelte aktører pålegger oss på grunn av «krisa» i norsk

økonomi velger jeg å legge under vignetten skremselspropaganda fra ende til annen. Tiden er inne for å ta tyren ved hornene: lønnsdiskrimineringen av sykepleierne. De mange velfortjente festtalene må erstattes av lønn for vår faglige ekspertkompetanse – på rusomsorg, eldreomsorg, kreft, anestesi, ortopedi, demensomsorg, lista til en lang.

Olof Palme er ikke blant oss, men sitatet hans er høyst levende: politikk er å ville.

Tor Erlend Nordhuus,
Hovedtillitsvalgt Bodø kommune
Norsk Sykepleierforbund
torepaas@yahoo.no

Advarsel til Kongen

RICHARD III
Lasse Jahnsen

Kronprinsesse Mette Marit er fascinert av Richard den tredje og spesielt av kongens indre tanker som kommer fram i hans monologer i Shakespeares skuespill. Skuespillet, som hadde premiere på Nationaltheatret forrige lørdag, viser Kong Richards blodtørstige vei til makten og hesteløse endelikt på slagmarken ved Bosworth i 1485, frenetisk ropende *A horse! A horse! My kingdom for a horse!*

Det var derfor ikke uventet at Kveldsnytt grep sjansen og fikk et intervju med Hennes Kongelige Høyhet under en av prøvene. Det var heller ikke unaturlig at hun var der. I innslaget kom det fram at Mette-Marit har skrevet

hovedoppgave om Richard på BI, en utdanningsinstitusjon som jo legger stor vekt på Machiavellis observasjoner av Cesare Borgias resolutte bruk av alle midler i kampen for rikdom og makt i Nord-Italia tidlig på 1500-tallet.

Det noe spesielle ved kronprinsessens fascinasjon er det faktum at kongens indre tanker fører til mord på brødre, nevøer, kone og andre nære og fjerne familiemedlemmer. Ingen har ryddet så kraftig opp på så kort tid innen en kongelig familie, meg bekjent.

Nå finnes det naturligvis ikke noen indikasjoner på at vår kronprinsesse på noen måter har elementer av Richards besluttsomhet og hensynsløshet i seg, men det må være lov til å spørre: Har Kongen full kontroll?

Lasse Jahnsen,
Oslo
dragsmark@gmail.com

Hysj, dette er hemmelig

ØKONOMI
Kalle Moene

Kritikk er viktig. Økonomi trenger det mer enn andre samfunnsfag blant annet fordi noen økonomer har makt og fordi faget i noen sammenhenger har prestisje. Derfor var jeg glad for Roman Linneberg Eliassens lille bok, «Hysj, vi regner – Hvorfor økonomer ikke forstår virkeligheten». Tittelen er fantastisk og det er gode tilfeller til viktig kritikk i boka – metode framfor virkelighet, likevekt framfor ubalanse, modellanalyse framfor beskrivelse.

Jeg ytret også noen kritiske motforestillinger mot innholdet i boka da Klassekampen ringte meg søndag mens jeg holdt på i skibakken, og to dager tidligere da jeg ble kalt inn på teppet i Dagsnytt 18. Jeg mener fortsatt det jeg sa – at boka er for unyansert og lite konkret. Å forklare «hvorfor økonomer ikke forstår virkeligheten» er å kritisere alle, mens en i realiteten ikke kritiserer noen.

Nå har jeg tenkt å la boka til Eliassen ligge. Den har fått den oppmerksomheten den fortjener, godt hjulpet av god og billig markedsføring fra forlaget. I stedet skal jeg benytte anledningen til å fortelle en hemmelighet – hvordan økonomifaget har endret seg fra 1970-tallet til i dag, noe jeg har diskutert mer utførlig i en artikkel i Nytt norsk tidsskrift i fjor.

■ 1970-tallskritikerne av økonomifaget torde mot den bombastiske individualismen. Nå tar deler av faget folks sosiale preferanser på alvor. Økonomenes modeller er derfor i sterkere grad bemannet med sosialt beviste aktører som gjerne kan ha sosiale preferanser.

Kontrollerte eksperimenter viser at folk bryr seg om andre på måter som

de tradisjonelle antakelsene i rendyrkede nyklassiske modeller ikke fanget inn. Økonomer studerer nå alt fra hvordan rettferdighetsnormer påvirker folks økonomiske adferd til hvordan mangelen på selvkontroll virker.

■ 1970-tallskritikerne latterliggjorde historieløsheten i faget. Nå spiller institusjoner og forhistorie ofte en hovedrolle i noen arbeider, mens de fortsatt mangler i andre. Det er mange studier av rollen som institusjoner og organisasjoner spiller i politikk og styring, i korrupte og ikke-korrupte regimer, i arbeidsmarkedet og i velferdsstatens utforming. Historiske studier har fått økt betydning i faget, men mye gjenstår.

■ 1970-tallskritikerne hamret løs på rosemalning i økonomimodellene – der konkurransen gjerne var perfekt og ingen gikk sultne til sengs i generell likevekt. Økonomer er nå mer opptatt av modeller med begrenset konkurranse, begrenset egeninteresse og begrenset informasjon, så vel som begrenset rasjonalitet, begrenset viljestyrke og begrenset ernæring. De ser også på skruppelløs egoisme både i politikk.

■ 1970-tallskritikerne angrep forestillingen om harmoni i økonomimodeller. Nå er studiet av forhandling og alle slags konflikter faglige vekstindustrier. Økonomer studerer hvordan interesse-motsetninger kommer til uttrykk i manglende tillit og mer eller mindre vellykkede forhandlingsløsninger. De

studerer alt fra sosiale gnisninger i økonomi og politikk til blodige konfrontasjoner i borgerkriger – alt fra den sosiale ulmingen i EU til krigen i Afghanistan og Colombia.

■ 1970-tallskritikerne pekte på manglende studier av den tredje verden. Nå er den økende interessen for fattigdom, fordeling og utvikling slående. Å forstå forholdene i utviklingsland, krever et mer sofistikert opplegg enn det som var direkte tilgjengelig i kjernen av nyklassisk teori. Folk har ulik makt og informasjon, og de kan ikke stole på at rettsvesenet håndhever avtaler. Derved ble det utviklet ny teori med asymmetrisk informasjonsfordeling og såkalt endogen håndhevelse av avtaler. Empiriske utviklingsstudier har også fått en økende betydning både for sammenligning mellom land og i rene case-studier.

■ 1970-tallskritikerne hånte ensidigheten i økonomifaget. Deler av økonomisk teori har nå åpenbart blitt mer realistisk og retter i sterkere grad søkelyset mot viktige problemer. Økonomer tar i sterkere grad empiri på alvor. Rene teoretiske arbeider har lavere status enn før og flere forskere tester implikasjonene av teoriene. Å kunne identifisere årsaksammenhenger har også blitt viktigere.

Viktigst av alt er kanskje hvordan økonomi tar opp nye spørsmål, ny adferd og nye forskningsmetoder. Faget spriker og det har blitt «*mainstream to be off-mainstream*». Selv om alt langt fra er bra med dagens økonomifag, er det positivt at faget har blitt mer kritisk og mer selvkritisk. Økonomiundervisningen reflekterer nok ikke denne bredden i faget. Det går det an å gjøre noe med.

Kalle Moene,
professor ved Økonomisk
Institutt, Universitetet i Oslo
k.o.moene@econ.uio.no

Hedda Gabler har godt av å reise

TEATER
Tove Bratten

Blir noen gang Hedda Gabler «den samme»? Er den type reproduksjon av Ibsens verk som Karin Moe («Ein tilsørt Ibsen», 6. februar) åpenbart oppfatter som den «riktige», interessant og relevant i dagens scenekunst?

Scenekunsten lever ikke i en boble, ei heller i en gitt form. Den skapes, utøves, oppleves og interagerer på nytt og på nytt i ulike kontekster, kulturelle, så vel som politiske og religiøse. Det er lenge siden Ibsens

verk ble utsatt for ulike sceniske strategier og stedsspesifikke tilpasninger uavhengig av sceneansvisninger. Så vi får aldri sett Gabler slik Juni Dahr og kompaniet hennes gjorde forestillingen i Iran. Å sette på skautet i Norge – autentisk vil den aldri bli. Akkurat som forestillingens kraft ikke ble redusert, men fikk et annet uttrykk. Det er altså ikke Ibsens verk i seg selv som skriver seg inn i en kulturell og motstridig kontekst, men vår tids ulike fortolkninger, estetiske strategier og metoder.

Stiftelsen Danse- og teatersentrum er faglig ansvarlig for utviklingen av

dette scenekunstprosjektet i Iran. Vi ser det som en av våre oppgaver å tilrettelegge for kunstneriske møter og samarbeid i en stadig mer globalisert verden. Det å utsette seg for ulike kontekster gjør noe med ens mentale landskap. Man spør seg selv hvordan man endrer seg og hvem man kan bli.

Som i Norge – så også i Iran. Vi er svært glade for at Norsk kulturråd og Utenriksdepartementet oppfatter viktigheten av kunstneriske møter på tvers av kulturer og samfunn.

Tove Bratten,
Danse- og teatersentrum
tove@scenekunst.no